

Egede Instituttet 2003

Innledning

2003 har vært et år hvor nytenkingen omkring Egede Instituttets (EIs) rolle og oppgaver innenfor områdene misjonsforskning, misjonsinformasjon og nyreligiøsitet har fortsatt og blitt brakt til en foreløpig avslutning. Instituttet har de siste årene vært engasjert i flere større prosjekter som er brakt til avslutning med godt resultat, mens det nå har vært inne i en fase hvor det har sett framover mot Egede Instituttets struktur, tilknytning og arbeidsoppgaver i fremtiden.

Styret og administrasjonen

Styret har fra representantskapsmøtet 16. juni 2003 bestått av professor Tormod Engelsviken (leder), forstander Lars-Erik Nordby (nestleder), generalsekretær Grethe Raddum, stipendiat Kristin Norseth, professor Torstein Jørgensen (statsoppnevnt styremedlem) og instituttleder Roar G. Fotland. Møtende varamedlemmer er afrikasekretær Mirjam Bergh, asiasekretær Ernst Harbakk og assisterende generalsekretær Vebjørn Horsfjord. Det ble ikke foretatt nyvalg ved representantskapsmøtet, og hele styret ble bedt om å fortsette til Egede Instituttets fremtid var avklart.

Instituttleder Roar G. Fotland har ledet Instituttet i 2003 etter at han tiltrådte i august 2002, Inger Johanne Gillebo har vært ansatt som biblioteksleder og Arne Tord Sveinall som leder av nyreligiøsitetsarbeidet inntil august 2003. Stillingsprosentene har vært som følger:

- Instituttleder i 20% stilling, p.t. rektor Roar G. Fotland (D. Min.)
- Bibliotekar i 60% stilling, p.t. bibliotekar Inger Johanne Gillesbo
- Instituttlektor i 20% stilling, førstelektor Arne Tord Sveinall, fast ansatt inntil aug. 2003.

Økonomi

Økonomien har i noen grad vært preget av sviktende inntekter, noe som primært skyldes bortfall av faste givere både blant enkeltmennesker og institusjonelle givere. Dette har både sammenheng med at mange av Egede Instituttets "venner" er kommet høyt opp i årene og et generelt press på økonomien i en del av de organisasjonene som har vært Egede Instituttets støttespillere. Fordi situasjonen når det gjelder Instituttets fremtid lenge var uklar, ble det heller ikke gjort særlige forsøk på å gå ut til givernes med appell om støtte.

Regnskapet ble gjort opp med et overskudd på kr. 1197,- . Dette var imidlertid etter at kr. 30000 ble tilført regnskapet fra forskningsfondet. Dette betyr at Instituttet i virkeligheten gikk med et driftsunderskudd på ca. kr. 29000. Dette innebærer at Instituttet bare har en egenkapital på kr. 5097. Dette er ikke tilfredsstillende, og styret ønsker å bygge opp en nødvendig egenkapital igjen.

Aktiviteter

Styret fant det i 2002 riktig å igangsette en evaluering av Instituttets arbeid og nedsatte en evalueringsgruppe som kom med sine konklusjoner høsten 2002. Som en oppfølging av denne evalueringen og for å virkeliggjøre noen av dens anbefalinger nedsatte styret en "idékommissjon" som fremla sine idéer og forslag våren 2003. Basert på denne kommisjonens arbeid utarbeidet styret en plan for hvordan Egede Instituttet kunne styrkes og bedre sin innsats som et knutepunkt for missiologisk refleksjon og nettverksbygging, et institutt som initierte misjonsforskning og fungerte som en katalysator for nye tiltak, samtidig som det fortsatt ivaretok sine sentrale oppgaver når det gjaldt misjonsinformasjon og misjonskunnskap gjennom sitt bibliotek, sine internettsider og sitt vitenskapelige tidsskrift.

Styrets innstilling med forslag til nyorganisering ble behandlet

på EIs representantskapsmøte i juni 2003 og endelig vedtatt på et ekstraordinært representantskapsmøte 16. januar 2004. (En orientering om denne prosessen og de vedtak som ble fattet, er gitt av Instituttets styreleder, professor Tormod Engelsen, i en artikkel i NOTM 1-2004.)

Instituttet har i de senere årene i hovedsak vært knyttet opp mot to ulike forskningsprosjekter. Det ene var et samarbeid med Stiftelsen Kirkeforskning om prosjektet *Misjonerende menigheter. En undersøkelse av holdninger og engasjement i forhold til ytre-misjon i menigheter i Den norske kirke*. Prosjektet var treårig med start i 1998 og ble utført av Harald Hegstad, KIFO/Menighetsfakultetet og instituttleder Tore Laugerud, Egede Instituttet. Det andre var et samarbeid med Areopagos og var knyttet til tema "Nyreligiøsitet og folkereligiøsitet".

Begge prosjektene er nå avsluttet, og Egede Instituttet har ønsket å initiere nye prosjekter knyttet til misjonsteologi. I den forbindelse har Instituttet fulgt arbeidet med "misjonerende menigheter" i regi av Kirkerådet og Samarbeidsråd for Menighet og Misjon (SMM) med tanke på at misjonerende menigheter blir en hovedsak på Kirkemøtet i 2005. Det har vært kontakt med SMM og prosjektet "Menighet i bevegelse".

Det ligger i sakens natur at EI ikke har økonomi eller andre ressurser til å gjennomføre større forskningsprosjekter alene. En kan imidlertid påpeke at ansatte ved EI og de tillitsvalgte i styre og representantskap er involvert i en rekke ulike forskningsprogram. Vi kan nevne at instituttleder Fotland er i ferd med å avslutte et større doktorgradsprosjekt innen religionsvitenskap ved Universitetet i Bergen om afrikansk teologi, med utgangspunkt i den afrikanske teologen Kwame Bediako, og at styrets leder professor Tormod Engelsen leder et internasjonalt forskningsprosjekt om misjonal ekklesiologi.

Gjennom sin deltakelse i *Nordisk Institutt for Misjonsforskning og Ekumenisk Forskning* (NIME) var EI med på et forskerseminar i Danmark i oktober 2003 om "Misjonæren - person og tjeneste" hvor både styreleder Tormod Engelsen og redaktør for NOTM, professor Jan-Martin Berentsen, holdt foredrag som er blitt publisert i NOTM.

Andre av Egede Instituttets styremedlemmer er også i gang med viktige studieprosjekt, for eksempel er Kristin Norseth i ferd

med å avslutte et kirke- og misjonshistorisk doktorgradsarbeid om kvinner i kristelige organisasjoner og prosessen mot formelle posisjoner 1889-1912, mens Mirjam Bergh arbeider med en studie om kontekstualisering av sjelesorg i Nepal.

Egede Instituttet ble i 2003 medlem i Acta - biblioteket som arbeider med dokumentasjon av pinsebevegelsen og karismatiske bevegelser. Biblioteket er lokalisert i menigheten Filadelfias lokaler i St. Olavs gate i Oslo.

Egede Instituttet har i de siste år hatt egne hjemmesider på internett. Sidene har vært knyttet til Den norske kirkes hjemmesider. Imidlertid sikret EI i 2002 sitt eget domene, *egede.no*, for å kunne etablere sitt eget nettsted uavhengig av *kirken.no*. Det har i 2003 fortsatt vært arbeidet med å overføre informasjon til vårt nye konsept og bygge ut hjemmesiden. Foreløpig legges hovedvekten på informasjon om nyreligiøsitet, i første rekke faktaopplysninger om nyreligiøse bevegelser, ord, fenomener, personer og artikkelstoff med ulike temaer og vinklinger. Vi har også begynt arbeidet med å utvikle egne sider for bibliotek og misjonsforskning. Målet er at gjennom hjemmesiden kan biblioteket presentere ny og aktuell litteratur, samt annen informasjon innen vårt fagområde på en måte som lett når frem til dem som søker på nettet.

Gjennom et tett samarbeid med misjonsorganisasjonen Areopagos er det utviklet kontakter med Kina, både ved at Egede Instituttet gjennom NIME deltok i en større konsultasjon om religion og religionsforskning i Kina med representanter for akademiske miljøer i Kina og Norden, som ble avholdt i Nord-Finland i august 2003, og ved at det skjer et direkte kontakt- og undervisningsarbeid i forhold til kirkelige og akademiske institusjoner i Kina.

Instituttet yter også service overfor bl.a. presse, institusjoner og privatpersoner som ønsker informasjon om misjon, eller har spørsmål og kommentarer om religion og nyreligiøsitet.

Biblioteket driver kunnskapsformidling gjennom dokumentasjons-, referanse- og informasjonsinnhenting fra egne samlinger og fra bibliotek i Norge og internasjonalt.

Instituttets bibliotek representerer en viktig kilde til kunnskap for studenter, forskere o.a. interesserte. Egede Instituttets bibliotek er samlokalisert med Det teologiske Menighetsfakultets biblio-

tek. Nytt læringsressurssenter ved MF ble åpnet høsten 2003 etter en ombyggings- og rehabiliteringsperiode. EI's bibliotek er ved dette blitt en del av MF's Læringsressurssenter.

Bok- og tidsskriftsamlingen er lagt inn i BIBSYS - biblioteksystemet som benyttes av alle norske universitetsbibliotek, Nasjonalbiblioteket, de fleste høyskoler og fagbibliotek.

Alle modulene i BIBSYS er tatt i bruk i løpet av 2003 ved Egede Instituttets bibliotek. Det totale antall bøker er 11.138 bind innen feltene missiologi, 3. verdens teologi, religions- og kultur-møtet og nyreligiøsitet.

Totalt antall tidsskrifter er 345, hvorav 52 er løpende abonnement. Tidsskriftsamlingen Egede Instituttet forvalter, er forholdsvis omfattende. En stor del av disse utgis i den tredje verden, og EI er dermed en viktig ressurs når det gjelder å gi stemmer fra andre kontinent rom i en norsk kontekst.

Tilveksten av bøker i 2003 var 35 bind, inkludert gaver. Totalt ble det utlånt 1.032 titler, derav 299 fornyelser, og antall aktive lånere var 1329.

Antallet fjernlån utgjør en forholdsvis stor andel av det totale utlån. Det lar seg så langt ikke gjøre å skille dette ut fra Menighetsfakultetets totale fjernlån. Det samme er tilfelle med kopibestilling fra EIs samlinger. Det har dessuten vært et betydelig antall elektroniske henvendelser, uten at dette kan tallfestes. Omleggingen til BIBSYS-systemet øker bruken av biblioteket. Nye utrednings- og forskningsoppgaver Instituttet planlegger, vil likeledes medføre økt pågang.

Utarbeidelse, vedlikehold og oppdatering av EI's hjemmesider med tilvekstlister, emneoversikter, lenker osv. krever større kapasitet.

Bibliotekleder deltok på møte i "Forum for bibliotekarer innen teologi og religionshistorie", 2.-3. oktober 2003 i Trondheim. Praktikant fra Høgskolen i Oslo, Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, var i praksis ved biblioteket ved Det teologiske Menighetsfakultet og Egede Instituttets bibliotek i vårsemesteret 2003.

Egede Instituttet har i 2003 utgitt fire nummer av *Norsk tidsskrift for misjon* (NOTM). Dette er det eneste vitenskapelige tidsskrift for misjon med "referee" i Norge. Tidsskriftet holder høy faglig standard og indekseres i flere utenlandske fagtidsskrift. En

kan trygt si at NOTM er det viktigste organ for misjonsvitenskapelig publisering på norsk.

I 2003 inneholdt NOTM misjons- og religionsfaglige artikler om misjonsstrategi, misjonsstatistikk, diakoni og utvikling, misjonshistorie, forholdet mellom kristendom og islam, kristen-muslimsk dialog, misjonerende menigheter i Norge, kvinneforskning i misjonen, kontekstuell teologi og misjonærtjenestens identitet og karakter for å nevne noen hovedområder. Dessuten inneholdt det lederartikler, rapporter, oversikter og bokanmeldelser.

En "refereeordning" for tidsskriftets artikler er innført fra 2002, og et større antall fagpersoner fungerer som "referees". Slik sett skulle hensynet til kvalitetssikring av innholdet være vel ivaretatt.

Instituttet inngikk i 1999 en samarbeidsavtale med Tapir forlag om utgivelsen av NOTM. Tidsskriftets opplag er ca. 500. Antall abonnenter er ca. 350. Redaktørene er prof. dr. theol. Jan-Martin Berentsen ved Misjonshøgskolen, Stavanger (ansv.), og instituttleder Roar G. Fotland.

Instituttet arrangerer årlig i samarbeid med Kirkerådet, Peterstiftelsen og Institutt for Sjelesorg et *kurs for kontakt- og ressurspersoner for nyreligiøsitet i bispedømmer og frikirker* som arbeider med kirkens møte med nyreligiøsiteten. I tillegg har Instituttet drevet foredrags- og undervisningsvirksomhet i religionsvitenskap og nyreligiøsitet ved undervisningsinstitusjoner og i ulike samfunnsetater.

Instituttet har drevet veiledning bl.a. overfor foreldre som henvender seg i forbindelse med at deres barn har deltatt i sekter eller annen religiøs virksomhet med destruktive virkninger. Videre drives det sjelesørgeriske samtaler for å rehabilitere avhoppere fra slike bevegelser. Samtalene drives hovedsakelig individuelt, enten pr. telefon eller ved personlig fremmøte. Veiledning av sjelesørgerisk karakter er gitt foreldre og andre pårørende som ønsker informasjon om ulike (ny)religiøse retninger og grupperinger. Veiledning av faglig karakter er gitt i forbindelse med artikkelskriving, studentoppgaver o.l.

Førstelektor Arne Tord Sveinall var inntil august 2003 tilknyttet Instituttet i en 20% stilling med særlig ansvar for nyreligiøsitetsarbeidet. Instituttet har vedtatt å avslutte dette ansettelsesforholdet og i stedet kjøpe tjenester etter behov når det gjelder nyreligiøsitet. Førstelektor Sveinall vil fortsatt bistå Instituttet i dette arbeidet.

Gjennom sitt medlemskap i *NIME* (Nordisk institutt for misjonsforskning og ekumenisk forskning) og *IAMS* (International Association for Mission Studies), som begge i sin tid ble dannet med Egede Instituttet som en viktig modell og pådriver, holder Instituttet kontakt med flere internasjonale forskningsmiljøer. Gjennom NIME har Instituttet deltatt i internordiske forskningsprosjekter, først og fremst bibliografi- og dokumentasjonsprosjektet *Missio Nordica*.

I tillegg til de skandinaviske og internasjonale faglige nettverk som er nevnt ovenfor, relaterer Egede Instituttet til hele bredden av norsk misjonsvirksomhet gjennom sitt medlemskap i *Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME)*, arvtakeren etter *Norsk Misjonsråd*, og til andre kirkelige og frikirkelige aktører i nyreligiøsitetsarbeidet gjennom sin deltagelse i *Kirkerådets Samrådsgruppe for nyreligiøsitet*. Samrådsgruppa er et nettverk av aktører innen det kirkelige nyreligiøsitetsarbeidet som på initiativ fra Kirkemøtet 1988 har kommet sammen for kontaktmøter i Kirkerådet. Gruppa var sterkt involvert i utformingen av betenkningen "*Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid*" til Kirkemøtet 1999 og fokuserer nå på oppfølgingen av kirkemøtesaken og nettverkets involvering i forhold til dette.

Instituttet har også et samarbeid med IKON i Danmark for på denne måten å unngå unødig duplisering av arbeid. Instituttets lokalisering til Menighetsfakultetet innebærer også et nært samarbeid med fakultetet, særlig innenfor fagene misjonsvitenskap og KRL (kristendom, religion og livssyn).

For øvrig deltar instituttets ansatte og tillitsvalgte i flere sammenhenger hvor de erfaringer som oppnås og de kontaktnett som knyttes, vil kunne komme instituttet til gode, selv om de ikke spesifikt deltar på vegne av instituttet. Ansatte og tillitsvalgte deltar også med undervisning og veiledning i ulike sammenhenger. De tillitsvalgtes innsats for Instituttet er basert på frivillighet og utgjør en stor faglig ressurs som ikke kan måles i penger.

Instituttleder Fotland har undervist innen religionsvitenskap og misjonsvitenskap på Menighetsfakultetet, Baptistenes teologiske seminar og på et spesielt diakoniseminar om afrikansk religiøsitet.

Som et *frittstående, økumenisk* institutt er Egede Instituttet ikke bundet opp til bestemte kirkelige interesser og behov. Instituttet fungerer som en paraplyorganisasjon for de missiologiske miljøer

i Norge og fremmer kontakt, samordning og konkrete samarbeidstiltak. Med sin *utadvendte profil* tjener instituttet samtidig samfunnet med forskning og informasjon om et felt av stor betydning både nasjonalt og internasjonalt, og fremmer kontakt og samarbeid mellom fakultetenes og de kirkelige missiologiske fagmiljøene på den ene side og de allmenne forskningsmiljøene på den andre.

Instituttet samarbeider med Norsk Råd for Misjon og Evangelisering (NORME) om et "Missiologisk forum" som ble nyetablert i 2003 etter å ha ligget nede et par år. Forumet vil fokusere på aktuelle problemstillinger innen misjon og religionsmøtet og arrangere regelmessige fagdager/seminarer med internasjonale og norske aktører. Egede Instituttet har også samarbeidet med Karismatisk Forum i forbindelse med arrangementer.

Styret vil takke de ansatte og alle som har gjort en innsats for Egede Instituttet i 2003 og håper at engasjementet vil fortsette inn i fremtiden og tilføre instituttet nye ressurser og visjoner.

Egede Instituttets virksomhet anses ikke å forurense det ytre miljø.

Roar G. Fotland
instituttleder

Tormod Engelsviken
styreleder

Lars-Erik Nordby
nestleder

Torstein Jørgensen

Grethe Raddum

Kristin Norseth